

учнем, так і з усім класом; можливість динамічно генерувати навчальний матеріал залежно від місцезнаходження учня, контексту навчання та способу використання мобільних пристроїв.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голуб Н. Б. Підходи до навчання української мови в основній школі. URL: https://lib.iitta.gov.ua/9509/1/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%B1%20_3_.pdf (дата звернення 21.01.2020).
2. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу та проблеми його розкриття. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. Київ, 1999. №2. С. 37-40.
3. Концепція нової української школи / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 10.06.2019).
4. Криворучко І. І. Мобільні технології як перспективний засіб навчання фізики в умовах реформування української освіти. URL: https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=3416 (дата звернення 12.01.2020).
5. Нікітіна А. Актуалізація категоріальних понять тексту як важливий чинник формування мовної особистості. *Педагогічні науки: зб. наук. пр.* Херсон, 2012. Вип. 31. С.10-12.
6. Пентилюк М. І. Наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови. *Укр. мова і літ. в шк.* 1999. № 3. С.8-10.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

НУШ – нова українська школа

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ЕЙДЕТИКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОЇ ПАМ'ЯТІ УЧНІВ

Аліна Задорожна, здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

Науковий керівник: Н. І. Кухар, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

USE OF EIDETIC TECHNIQUES IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS AS A MEANS OF DEVELOPING STUDENTS 'IMAGE MEMORY

Alina Zadorozhna, bachelor's student

Scientific supervisor: Nina Kuhar, PhD in Philology, Associate Professor

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Анотація. У статті схарактеризовано особливості використання на уроках української мови прийомів ейдетики для розвитку образної пам'яті учнів. Окреслено основні елементи, принципи та переваги у застосуванні цієї методики, подано приклади вправ та завдань.

Ключові слова: ейдетика, асоціації, акровербальна техніка, ланцюговий метод, уява, розвиток.

Abstract. The article describes the peculiarities of using eidetic techniques in the Ukrainian language lessons to develop students' figurative memory. The main elements, principles and advantages in the application of this methodology are outlined, examples of exercises and tasks are given.

Key words: eidetics, associations, acroverbal technique, chain method, imagination, development.

Сучасний етап реформування освітньої галузі супроводжують наукові відкриття в різноманітних галузях, у результаті формується значний обсяг нової інформації. Найпершими, хто повинен навчити дітей швидко, якісно та правильно засвоїти інформацію, відтворити, використати її на практиці, є сучасні вчителі. Зрозуміло, що їм необхідні не лише традиційні, але й інноваційні технології й методики навчання. Одна з них – ейдетика, напрямок психології, що спрямований на дослідження феноменологічної форми пам'яті, яка забезпечує збереження в пам'яті та відтворення наочного образу крізь певний час.

Прийоми ейдетики активно використовують в сучасному освітньому середовищі, їхня перевага полягає в тому, що школярі ефективніше засвоюють значні обсяги інформації, усвідомлено сприймають навчальний матеріал, займають активну позицію в набутті знань, у них зростає мотивація до вивчення предметів.

Мета нашої статті – схарактеризувати особливості застосування прийомів ейдетики на заняттях з української мови для формування образної пам'яті школярів.

Психологічний термін «ейдетика» витлумачують як образ, зовнішній вигляд, спогад, а також можливість згадувати або відтворювати образи, запахи, звуки об'єктів, тактильні відчуття щодо них у пам'яті з певною точністю. Ейдети́зм кваліфікують особливим різновидом пам'яті, що ґрунтується переважно на зорових враженнях, образах і уможливорює відтворення образів предметів, об'єктів тощо. Прийоми ейдетизму певною мірою властиві кожній людині, особливо в дитячому віці, хоча з часом вони втрачаються. Ейдетика значно збільшує творчий потенціал особистості: діти по-новому ставляться до навколишнього середовища та до самих себе, виконуючи вправи у вигляді простих та захоплюючих ігор. Вона також формує образну пам'ять, сприяє концентрації уваги та розвитку уяви.

Дослідники окреслили такі принципи застосування прийомів ейдетики: 1) уява + позитивні емоції = засвоєна інформація; 2) весела, радісна атмосфера; 3) доступність, мобільність ігрового матеріалу; 4) поділ інформації відповідно до вікових особливостей учнів [Верешак 2017: 30].

Г. Коваленко наголошує, що ейдетика – це пам'ять без меж на базі образного сприйняття дійсності й образного мислення з використанням вільних асоціацій, що мають зв'язок із предметними образами; кольорових асоціацій; асоціацій, що пов'язані з геометричними формами; тактильних, предметних, звукових, смакових, нюхових асоціацій [Коваленко 2014: 7].

Основними елементами ейдетики вважають роботу з асоціаціями та акроберальну техніку. Робота з асоціаціями має два різновиди, з-поміж них

домінуювальним є ланцюговий метод, який ґрунтується на асоціативних логічних зв'язках та зорових асоціаціях [Гришко 2011: 24]. Відомо, що між явищами існують причиново-наслідкові зв'язки, отже, можливо подавати навчальну інформацію поступово, тобто, від загального до конкретного, від приватного до загального або від приватного до іншого, яке існує паралельно з ним в інформаційному просторі, приватному. Відповідно фрагменти інформації поєднуються в ланцюжок завдяки мисленневим образам. Метод зорових асоціацій не має логічного компонента, однак, тут особливо значущим є зв'язок певного об'єкта з конкретним місцем [Йєнш 1998: 235]:

Акровербальний («акро» – край, «вербо» – слово) прийом передбачає креативне перевтілення «сухої» інформації в «живі» тексти. Наприклад, «шифрування» навчального матеріалу в пісні, вірші, приказки. Унаслідок цього робота з інформацією спричиняє додатково приємні емоції, а запам'ятовувати навчальний матеріал, перебуваючи в доброму гуморі набагато легше, цікавіше та ефективніше.

Проаналізуємо окремі способи вивчення навчального матеріалу за допомогою прийомів ейдетики:

«Поєднання вербального апарату з уявою». Потрібно за 60 секунд назвати 60-100 іменників. Необхідно називати уявні предмети, деталізувати їх, розглядаючи; при цьому не поспішати, аби уникнути емоційної напруги.

«Узгодження фантазії й уяви з умінням конкретно висловлюватися». Необхідно розмовляти на довільну тему упродовж 5 хвилин, не зупиняючись.

«Зрощення мотивів» передбачає налагодження взаємодії між свідомістю учнів й ключовою ідеєю твору.

«Ефект присутності» забезпечує формування у свідомості учнів образних картин, що пов'язані з актуалізацією різних рецепторів, а саме, слухового, нюхового, тактильного зорового.

Використання прийомів ейдетики на уроках української мови сприяє розвитку реальних уявлень учнів про навколишній світ; знайомству із сенсорними еталонами; формуванню пізнавальних здібностей та

спостережливості. Наприклад, гра «Умовні значки (пiктограми)»: учитель зачитує слова або речення, учнi позначають їх певним значком-символом (пiктограмами). Гра особливо ефективна для формування умiння переказувати текст. Гра «З'єднай ланцюжок» полягає в тому, що учнi зачитують слова, знаходять мiж ними зв'язок та поєднують в одному реченнi. У грі «Асоціації» школярі отримують завдання назвати наступне слово, з яким ототожнюється почуте від попереднього гравця.

Отже, навчання із використанням ейдетичних прийомів позитивно впливає на формування розумових та психічних процесів учнів, сприяє формуванню у них навичок самоконтролю, самооцінки, зміцненню пам'яті, концентрації уваги. Дослідники констатують, що школярі досить швидко опановують прийоми ейдетики за формулою *«швидко прочитати – швидко уявити – швидко запам'ятати – і, якщо необхідно, швидко відтворити те, що запам'ятали, та отримати високу оцінку»*, а освітній процес загалом стає природнішим та гармонійнішим, бо зводиться до мінімуму психологічна напруга та важке запам'ятовування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безсмертна Н. І. Впровадження методів ейдетики у процес навчання та виховання учнів. *Обдарована дитина*. 2012. № 9. С. 15–23.
2. Верещак Л. Б. Розвиваємо мовлення дітей дошкільного віку засобами ейдетики. *Логопед*. 2017. № 9. С. 30–32.
3. Гончарук О. В. Навчання + ейдетика – цікаво, швидко, назавжди. *Педагогічна майстерня*. 2011. № 11. С. 12–17.
4. Гришко Т. Г. Учим запоминать на основе придуманного образа: обучение младших школьников различным способам усвоения правильного написания словарных слов. *Русская словесность в школах Украины*. 2011. № 6. С. 24–25.
5. Ейдети́чний напрям у психоло́гії. Е. Йенш : навчальний посібник. Київ : Либідь, 1998. С. 233–236.
6. Коваленко Г. Упровадження інноваційних технологій на сучасному уроці музичного мистецтва. 2014. № 10. С. 4–9.